

Advies

DATUM 31 maart 2015
VOLGNUMMER 2014-2015/17

COMMISSIE Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

Positie en rechten van binnenlands geadopteerde kinderen

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van het Vlaams Parlement nodigt het Kinderrechtencommissariaat uit om advies te geven, tijdens de hoorzittingen, over binnenlandse adopties. Twee conceptnota's¹ geven het startschot.

We baseren ons in dit advies op vroeger advieswerk² en vragen om rekening te houden met het kinderrechtenverdrag, dat duidelijk stelt:

- Ouders zijn de belangrijkste opvoedingsverantwoordelijken en het is de opdracht van de overheid om hen hierin bij te staan.
- Binnenlandse adoptie kan als alternatieve vorm van zorg slechts onder zeer strikte voorwaarden.
- Het belang van het kind is de voornaamste overweging bij beslissingen in adoptiezaken.

We vragen:

- De focus te verbreden naar gekende adopties en zich niet te beperken tot ongekende adopties.
- Rekening te houden met de diverse groep van binnenlandse adoptiekinderen met elk hun eigen noden en vragen.
- Discreet bevallen mogelijk te maken om te voorkomen dat vrouwen in het buitenland anoniem bevallen en dat daardoor het recht van kinderen om te weten van wie ze afstammen geschonden wordt.

¹ Conceptnota voor nieuwe regelgeving inzake binnenlandse adoptie, *Parl. St. VI. Parl. 2014-15*, nr. 229/1 en nr. 233/1.

² KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Interlandelijke adoptie*, 2011-2012/2, Advies *Gedwongen adopties vanuit kinderrechtenperspectief*, 2014-2015/13 en Advies *Alles in het teken van recht op afstammingsinformatie*, 2014-2015/16. Zie www.kinderrechtencommissariaat.be bij Adviezen en standpunten.

- In te zetten op het begeleiden van ongewenst zwangere vrouwen en tienermoeders zodat een kind afstaan altijd een goed overwogen en geïnformeerde beslissing is.
- Bij het uitwerken van een regeling, om het inzagerecht en ruimer het recht op identiteit van deze kinderen te garanderen, rekening te houden met het Decreet Rechtspositie in de jeugdhulp en de Wet op de Patiëntenrechten.
- De draagwijdte van het recht op identificeerbare informatie, zoals foto's, van de afstandsouders te bepalen. De toestemming van het kind zelf lijkt ons essentieel.

Tot slot vragen we om een ruimer debat over afstamming en ouderschap te voeren. Waarop baseren we familiebanden en hoe geven we ze juridisch vorm? Is het statuut van pleegvoogdij nog zinvol?

1. Uitgangspunten vanuit kinderrechtenperspectief

1.1. Aandacht voor differentiatie

Binnenlands geadopteerde kinderen: een diverse groep

Wanneer we naar de groep van binnenlands geadopteerde kinderen kijken, zien we een diverse groep. Het is zinvol om te kijken wie er onder deze brede paraplu schuil gaat.

Het veld spreekt over adoptie van *gekende* en *ongekende* kinderen.

- Zo zijn er kinderen die afgestaan werden door hun moeder en terecht komen bij (een) voor hen ongekende adoptie-ouder(s). Binnen deze groep zijn er ook tiener-afstandmama's, die bijzondere aandacht vragen.
- Daarnaast is er de binnenlandse adoptie van de zogenaamde gekende kinderen. Het gaat bijvoorbeeld om adoptie waarbij iemand een kind adopteert dat met hem of zijn echtgenoot of (wettelijk) samenwonende partner verwant is. We spreken van stiefouderadoptie, partneradoptie en grootouderadoptie. Tot deze groep behoorden tot voor kort ook de kinderen afkomstig uit een lesbische relatie die geadopteerd moesten worden door de meemoeder om met haar een afstammingsband te creëren.
- Een andere groep van gekende adopties gaat over kinderen die geadopteerd worden nadat ze (lang) meedraaiden in het gezin van de adoptant(en), bijvoorbeeld pleegkinderen die al in het gezin verblijven.

Het gaat met andere woorden om meer dan de ongeveer dertig ongekende adopties per jaar.³ Tijdens de hoorzitting van 18 maart sprak de Vlaamse adoptieambtenaar bijkomend over de adoptie van zo'n 150 à 200 gekende kinderen, exclusief de groep van kinderen die geadopteerd worden door hun meemoeder.

Daarnaast is er een verschil tussen *gewone* en *volle* adoptie. Bij gewone adoptie ontstaat er enkel een (juridische) verwantschapsband tussen het geadopteerde kind en zijn adoptie-ouders. En dus niet met diens kinderen. Bij volle adoptie verhuist het kind volledig van de ene naar de andere familie.

³ KIND en GEZIN, *Kind in Vlaanderen*, 2013, p. 23, zie <http://www.kindengezin.be/img/kind-in-Vlaanderen-2013.pdf>.

In de meeste adoptieprocedures komt een erkende adoptiedienst tussen. *Zelfstandige* adopties daarentegen zijn adopties zonder tussenkomst van een adoptiedienst. Maar ook hier moet een kandidaat-adoptant wel geschikt bevonden zijn.

Verbreed focus naar adoptie van gekende kinderen

De conceptnota's focussen sterk op de adoptie van ongekende kinderen. Wij vragen ook de andere vormen van binnenlandse adoptie voor ogen te houden bij de hervorming. De verscheidenheid aan binnenlandse adopties noopt tot differentiatie.

Laat experts het ontwerp van regelgeving screenen met de verschillende doelgroepen voor ogen en diversifieer waar nodig. Vanuit onze aandacht voor de rechten van minderjarigen, vragen we in het bijzonder ook aandacht voor tienermeisjes die ongewenst zwanger worden.

Vragen die Leven

Afhankelijk van het soort binnenlandse adoptie, spelen andere bezorgdheden. Adoptiekinderen kampen telkens met andere vragen.

We geven een paar voorbeelden.

- Bij adoptie van kinderen waarbij de afstandsouders nog in beeld zijn, zoals een stiefouder-adoptie, zal het bijvoorbeeld bijkomend nodig zijn om aandacht te besteden aan hoe adoptie de oorspronkelijke afstammingsband juridisch verbreekt, maar dit niet altijd weerspiegeld wordt op sociaal-emotioneel vlak.
- De invulling van het recht op inzage en bijhorende begeleiding zal anders zijn naargelang de geadopteerde zijn adoptie-ouders kent of niet.
- Bij minderjarige meisjes die ongewenst zwanger zijn, rijst de vraag of de bedenktijd van twee maanden wel voldoende is.
- De verplichting om adoptie-dossiers te verzamelen en te centraliseren moet niet alleen gelden voor ongekende kinderen.

1.2. Geef vorm aan adoptie als laatste alternatief

Artikel 20 van het kinderrechtenverdrag beschouwt adoptie als een vorm van alternatieve zorg voor een kind dat tijdelijk of blijvend niet in het eigen gezin verzorgd kan worden. Bij een adoptie worden de familiebanden van een kind met zijn biologische ouders geheel (volle adoptie) of gedeeltelijk (gewone adoptie) verbroken.

Artikel 21 van het kinderrechtenverdrag bepaalt de basisbeginselen van 'adoptie'. Er worden een aantal minimale standaarden gezet, waaraan de regelgeving moet voldoen. Punt a uit artikel 21 is ook van toepassing op binnenlandse adopties. Het belang van het kind is hierbij de voornaamste overweging.

Artikel 21 van het kinderrechtenverdrag luidt:

'De staten die partij zijn en die de adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gezien de status van het kind wat betreft de ouders, familieleden en wettige

voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd’.

Het kinderrechtenverdrag vertrekt hierbij vanuit het subsidiariteitsbeginsel. Dit wil zeggen dat het belang van het kind het best gediend is als het kind, voor zover mogelijk, kan opgroeien bij zijn ouders (art. 7 en 9). Is na een grondige studie duidelijk dat de oorspronkelijke familie(context) niet kan instaan voor de zorg voor het kind? Pas dan is adoptie aan de orde.

De VN-richtlijnen voor alternatieve zorg uit 2010⁴ sluiten bij deze visie aan. Hoewel adoptie volgens de richtlijnen niet onder alternatieve zorg behoort (art. 30), komt het op veel plaatsen aan bod. Zo maken de richtlijnen duidelijk dat adoptie niet de eerste voorkeur kan zijn. Uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk geprobeerd wordt om kinderen bij hun ouders of verzorgers te laten opgroeien. Alleen als dit niet mogelijk is, moet er een andere passende oplossing geboden worden, bij voorkeur in een gezinsvervangende omgeving.

Willen we deze hiërarchie ook in Vlaanderen respecteren, dan moeten we erover waken dat er voldoende hulpopties beschikbaar zijn voor kinderen die niet kunnen opgroeien in hun familiale context. Er moet over gewaakt worden dat adoptie echt pas ingezet wordt aan het einde van het spectrum gezinsvervangende opvangmogelijkheden.

1.3. Belang van het kind vraagt tijd en kwaliteit

Eén van de basisbeginselen uit het kinderrechtenverdrag is dat het belang van het kind een eerste overweging moet vormen in alle beslissingen over hem (art. 3).

Dit principe geldt uiteraard ook in een adoptieprocedure. Het wordt expliciet herhaald in de bepaling over adoptie (art. 21). Staten moeten waarborgen dat het belang van het kind de belangrijkste overweging vormt bij het erkennen of toestaan van een adoptie. De formulering is hier zelfs strikter: artikel 3 spreekt over de belangen van het kind als eerste overweging (primary consideration), terwijl artikel 21 spreekt van de voornaamste overweging (paramount consideration).

Hieruit blijkt eens te meer dat het belang van het kind het doorslaggevende criterium is bij adoptie, meer nog dan in andere situaties.

VN-richtlijnen alternatieve zorg voor kinderen

‘The provision establishes that no other interests, whether economic, political, state security or those of the adopters, should take precedence over, or be considered equal to, the child’s.’⁵

De vraag is hoe we dit ‘belang’ kunnen bepalen. Er zijn randvoorwaarden en contextgegevens nodig om een concrete beslissing telkens in het ‘belang van het kind’ te kunnen nemen. Of het nu gaat om de beslissing om te adopteren dan wel of een directe plaatsing aangewezen is.

We sommen enkele randvoorwaarden op, die even vanzelfsprekend als essentieel zijn.

- Het kind wordt gehoord. Hiervoor wordt voldoende tijd vrijgemaakt.

⁴ UN General Assembly, *Guidelines for the Alternative Care of Children: resolution*, 24 februari 2010, A/RES/64/142. Zie <http://www.refworld.org/docid/4c3acd162.html>.

⁵ UNICEF, *Implementation handbook for the Convention on the rights of the child*, Unicef, 2007, 295.

- Het kind heeft het recht zijn mening te uiten. Hiermee wordt rekening gehouden.
- Als het daartoe bekwaam geacht wordt, moet een kind ook toestemmen in de beslissing.
- Dit kan enkel als het voldoende en vooraf geïnformeerd is.
- Grondig onderzoek en screening gaan aan de beslissing vooraf.
- De procedure verloopt transparant en in volle openheid.
- Actoren zijn getraind om dergelijke afwegingen te maken.

1.4. Recht op informatie

Een ander basisprincipe uit het kinderrechtenverdrag is het recht op informatie. Artikel 7 erkent het recht van het kind om zijn (geboorte)ouders te kennen.

Artikel 7 van het kinderrechtenverdrag luidt:

‘Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.’

Ook de Herziene Europese overeenkomst⁶ over adoptie van kinderen erkent dit recht op informatie en de nood aan passende begeleiding.

Artikel 22 van de Herziene Europese overeenkomst inzake adoptie bepaalt:

‘Het geadopteerde kind heeft toegang tot de informatie in het bezit van de bevoegde autoriteiten met betrekking tot zijn herkomst. Wanneer de oorspronkelijke ouders het recht hebben hun identiteit niet bekend te maken, moet een bevoegde autoriteit, voor zover zulks krachtens de wet mogelijk is, kunnen bepalen of van dit recht moet worden afgezien, en of er informatie over de identiteit moet worden megedeeld, zulks gelet op de omstandigheden en de respectieve rechten van het kind en van zijn oorspronkelijke ouders. Een geadopteerd kind dat de meerderjarige leeftijd nog niet heeft bereikt, kan passend advies krijgen.’

2. Concrete bouwstenen

2.1. Maak discreet bevallen mogelijk

Wanneer vandaag in België iemand ongewenst zwanger is en dit graag uit de openbaarheid wenst te houden, zijn er wettelijk gezien geen mogelijkheden om deze anonimiteit te waarborgen.

De Belgische wetgeving verplicht om in de geboorteakte van een kind de identiteit van de moeder te vermelden. Voor een aantal vrouwen is dit gegeven bijzonder problematisch. Vrouwen die hun moederschap geheim willen houden, trekken daarom vaak naar Frankrijk waar anoniem bevallen mogelijk is. In een eerder advies spraken we ons negatief over deze praktijk uit. Anoniem bevallen is niet verzoenbaar met het recht van het kind om te weten van wie het afstamt (art. 7 kinderrechtenverdrag).

De Belgische Senaat buigt zich al sinds eind jaren negentig over een mogelijke oplossing voor deze problematiek. Een belangrijk discussiepunt vormt het

⁶ (Herziene) Europese Overeenkomst inzake adoptie van kinderen, Straatsburg, 27 november 2008, BS 14 maart 2014. Zie: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/202.htm>.

vraagstuk anoniem of discreet bevallen. Recent dienden Kamerleden een wetsvoorstel in over discreet bevallen. Het Kinderrechtencommissariaat bracht al in 2009 hierover een eerste advies uit.⁷ In maart 2013 schreven we een geactualiseerde versie van dit advies. Wij spraken ons toen uit pro het concept van discreet bevallen, zij het onder de duidelijke voorwaarde dat artikel 7 van het kinderrechtenverdrag gerespecteerd wordt.

2.2. Zet in op het begeleiden van ongewenst zwangere vrouwen

Goed overwogen geïnformeerde beslissing

We ondersteunen het uitgangspunt in de conceptnota's om het hulpaanbod en de expertise rond ongewenste zwangerschappen te versterken en af te stemmen op elkaar. Hierbij is de toegang tot neutrale en toegankelijke informatie belangrijk (betaalbaar, bereikbaar, beschikbaar, begrijpelijk en bruikbaar). Bovendien moeten de betrokkenen het gevoel hebben vrijblijvend informatie te krijgen zonder al meteen in een bepaalde richting gestuurd te worden. Tenslotte moeten ook professionals goed ingelicht worden over de mogelijkheden en de organisaties die begeleiding in dit beslissingsproces opnemen.

Adoptiediensten krijgen enkel subsidies voor hun begeleiding en bemiddeling in adoptie en dus niet voor de fase ervoor. Vraag is maar of er op die manier 100 procent neutrale informatie mogelijk is. De begeleiding van de afstandsouders moet minstens financieel en organisatorisch losstaan van de realisatie van het aantal adopties.⁸

Het recente Sexpert-onderzoek geeft aan dat 25% van de vrouwen ongepland zwanger is, waarvan twee derde initieel ook ongewenst.⁹ Zowel onderzoek als de praktijk geven ook aan dat vrouwen die ongewenst zwanger zijn, hun zwangerschap en de nakende geboorte zeer lang ontkennen. De begeleiding van deze vrouwen is dus cruciaal. Zij moeten grondig geïnformeerd worden om bewust een keuze te kunnen maken. Zij moeten ook de nodige tijd krijgen om een gefundeerde beslissing te nemen. Ook vanuit het perspectief van het kind is dit belangrijk. Wanneer kinderen zich vragen stellen over hun herkomst, kan het voor hen zeer belangrijk zijn om te vernemen in welke omstandigheden de beslissing tot afstand kwam.

Integraal begeleiden van vrouwen die ongewenst zwanger werden

Beslissen vrouwen die ongewenst zwanger zijn om hun kind te houden, dan is verdere begeleiding nodig. Zeker voor (ongewenste) tienermoeders is deze begeleiding best integraal en niet beperkt tot opvoedingsondersteuning.¹⁰

⁷ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies discreet bevallen*, nr. 2008-2009/02, www.kinderrechtencommissariaat.be bij Adviezen en standpunten.

⁸ KIND EN GEZIN, *Activiteitenverslag Adoptie 2013*, p.38, <http://www.kindengezin.be/img/activiteitenverslag-vlaams-centrum-voor-adoptie-2013.pdf>.

⁹ <http://www.sexpert-vlaanderen.ugent.be/>.

¹⁰ RECHT-OP JONGEREN, Brochure 'Project JONGE OUDERS', 2013, zie <http://www.recht-op.be>. In de brochure staan ook andere facetten die essentieel zijn bij het begeleiden van jonge ouders.

2.3. Recht op identiteit ook bij binnenlandse adoptie

Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt de intentie die we terugvinden in beide conceptnota's om ook het inzagerecht van geadopteerden bij binnenlandse adoptie vorm te geven. We merken elk jaar in ons klachtenonderzoek hoe belangrijk het is om te weten van wie je afstamt. Internet versterkt dit gevoel alleen nog maar: sociale netwerksites worden gebruikt om elkaar op te zoeken en met elkaar in contact te komen, zelfs los van een formeel uitgewerkt recht op informatie.

Binnenlandse adoptie: kinderen hebben enkel privacywet

Voor binnenlandse adopties is er momenteel nog geen uitgewerkt inzagerecht voor handen. De geadopteerde heeft, op grond van de privacywet, louter het recht om de gegevens die over hem of haar worden bewaard bij elke organisatie of overheid, in te kijken.

Het zal zaak zijn een regeling uit te werken, die geënt is op en in overeenstemming is met andere regelgeving zoals het Decreet Rechtspositie van de Minderjarigen in de Integrale Jeugdhulp¹¹ en de Wet Patiëntenrechten¹². Wanneer experts een regeling uitwerken, is het belangrijk om ook een 'overgangsregeling' te bepalen. Hoe verloopt het inzagerecht van alle adopties uit het verleden?

Meer nodig dan inzage alleen

Registratie en bewaring van alle dossiers

Inzage in een adoptiedossier is maar mogelijk als een dossier voorhanden is. De bevoegdheid tot registratie, bewaring, beheer en kennisgeving over de herkomst van het kind, van *alle* dossiers, moet daarom toevertrouwd worden aan de Vlaamse adoptieambtenaar.

Begeleiding bij inzage

Op zoek gaan naar informatie over je eigen herkomst en 'roots' is veel meer dan het formele recht op inzage in het dossier. Een flankerende omkadering is nodig waarbij er aandacht gaat naar communicatie, informatie, vraagverheldering en bijstand.

- Informatie over het zoekproces en het inzagerecht,
- Betekenis van de inzage,
- (Door)verwijzing naar (adoptiespecifieke) hulp,
- Mogelijkheid van bijstand van een vertrouwenspersoon. Het decreet rechtspositie van een minderjarige in de jeugdhulp kan inspiratie geven.

Recht op informatie van afstandsouders regelen

Naast een operationalisering van het recht op informatie van geadopteerden, is het nodig om ook de draagwijdte van het recht op informatie van de afstandsouders te bepalen. Nu zeggen de conceptnota's hier niets over.

¹¹ Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, BS 4 oktober 2004. Zie http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2004050707&table_name=wet.

¹² Wet 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt, BS 26 september 2002.

Wat met identificeerbaar materiaal zoals foto's?

In hoeverre laat je toe dat adoptiediensten visueel materiaal van het geadopteerde kind doorgeven aan de afstandsouder(s)? Zomaar foto's of ander beeldmateriaal bezorgen aan de geboorte-ouder is niet evident vanuit de positie van de geadopteerde. We vragen dat het kind hier minstens zijn toestemming voor geeft. Voor kinderen die hiervoor te jong zijn, lijkt het aangewezen om geen foto's en filmpjes door te geven.

2.4. Zet in op pleegzorg

Wil adoptie echt een laatste alternatief zijn? Dan is het aangewezen om maximaal in te zetten op pleegzorg.¹³ De conceptnota's pleiten ervoor dat kandidaat-adoptieouders verplicht geïnformeerd worden over pleegzorg. Dit kan alleen maar aangemoedigd worden. Toch denken we dat deze samenwerking nog verder kan gaan.

Het is ook belangrijk dat ongewenst zwangere vrouwen alle informatie over opvoedings- en gezinsondersteuning en de verschillende vormen van pleegzorg krijgen. Alleen op die manier kunnen ze een weloverwogen keuze maken. Bovendien kan het kind soms een tijdje in een pleeggezin verblijven vooraleer het bij de kandidaat-adoptanten terechtkomt. Dit zorgt ervoor dat de adoptiediensten ook het pleegzorg-aanbod goed moeten kennen.

Tot slot kan de pleegzorgsector ook goede praktijken en inspiratie aanleveren als het gaat om het betrekken van kinderen. Zo zijn de diensten voor pleegzorg sinds kort decretaal verplicht om een participatieraad te installeren, met een vertegenwoordiging van de pleegkinderen, leden van het pleeggezin en de pleegzorgers zelf, die advies geeft over de werking van de dienst (art. 7 Pleegzorgdecreet¹⁴). De pleegzorgdienst moet ook niet alleen voor de (kandidaat)pleegzorger, maar voor het *gezin* van de (kandidaat)pleegzorger vorming organiseren. Pleegzorg Vlaanderen heeft heel expliciet aandacht voor de positie van het (pleeg)kind zelf op zijn website.¹⁵

3. Nood aan een breder debat over afstamming en ouderschap

3.1. Trek debat open naar nieuwe vormen van ouderschap

De discussie over (binnenlandse) adoptie, opent meteen een ruimer debat over afstamming en ouderschap. We vragen dit debat ten gronde te voeren.

Draagmoederschap naar Belgisch recht is gehuld in juridische onduidelijkheid en onzekerheid. Zo is er bijvoorbeeld geen eensgezindheid of adoptie door de wensouder mogelijk is van een kind van een draagmoeder.¹⁶ De relatie tussen draagmoederschap en adoptie moet worden uitgeklaard.¹⁷

¹³ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 'zorg voor kinderen in pleegzorg', *Parl.St.* VI.Parl., 2011-2012, nr. 1192/2, www.kinderrechtencommissariaat.be bij Adviezen en standpunten.

¹⁴ Te raadplegen op <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/ons/regelgeving/decreet-pleegzorg.pdf>.

¹⁵ <http://www.pleegzorgvlaanderen.be/ik-ben/pleegkind>.

¹⁶ Zie ook Verslag 'Overzicht van de wetten die over de hoven en de rechtbanken moeilijkheden bij de toepassing of de interpretatie ervan hebben opgeleverd' van het

Daarnaast moet er een fundamenteel maatschappelijk en politiek debat komen over kinderen en hun afstammingsvragen. Dat debat vraagt een brede, interdisciplinaire invulling. De vraag waar we in onze samenleving familiebanden op baseren en hoe we ze juridisch vorm geven, moet het onderwerp zijn van een brede discussie over familierecht. Veel nieuwe familievormen passen immers niet in het huidige familierecht waar je als kind maar twee juridische ouders kan hebben.

Ter inspiratie: in Nederland heeft men intussen al een Staatscommissie Herijking ouderschap ingesteld waarbinnen deze vragen aan bod zullen komen.¹⁸ Ook in Groot-Brittannië woedt het debat volop nu het daar mogelijk is dat een baby genetisch materiaal van drie ouders heeft.

3.2. Neem statuut van pleegvoogdij onder de Toep

We vragen een doorlichting van het oude statuut van pleegvoogdij. Is het nog zinvol om het te behouden naast de bestaande, goed uitgebouwde zorgvormen zoals pleegzorg en adoptie? Welke bijkomende garanties en omkadering moeten voorzien worden? Hoe vermijden we dat het statuut gebruikt wordt als een verdoken adoptie met veel minder waarborgen en toezicht.

Ons recht kent de figuur van 'pleegvoogdij'.¹⁹ Via dit 'plechtige liefdadigheidscontract' kan iemand de ouderlijke bevoegdheden overnemen.²⁰ Ouders bepalen in deze overeenkomst welke aspecten van het ouderlijk gezag een derde kosteloos overneemt. In 2012 zijn er 21 gevallen van pleegvoogdij geregistreerd.²¹

Pleegvoogdij werd oorspronkelijk gebruikt als voorloper van een latere adoptie omdat minderjarigen destijds niet geadopteerd konden worden. Later was het wel mogelijk om ook minderjarigen te adopteren, maar toch bleef 'pleegvoogdij' bestaan. Die wordt nu vaak ingezet om aan grootouders of pleegzorgers die een kleinkind of pleegkind opvoeden een betere bescherming te geven.

De pleegvoogdij-overeenkomst wordt door de vrederechter of de notaris in een authentieke akte gegoten en moet worden bekrachtigd door de familierechtbank. In tegenstelling tot andere zorgvormen voor andermans kind, zijn de wettelijke voorwaarden beperkt. Zo is er een leeftijdsvereiste voor de voogd. Verder moeten de betrokken partijen, en de jongere vanaf 15 jaar gehoord worden en brengt het parket verplicht advies uit. Maar welke criteria moet een familierechtbank gebruiken om de overeenkomst aan te toetsen? Hoe vul je het belang van het kind in deze situaties in? Wat bij onenigheid tussen ouders en pleegvoogdij-ouders?

College van procureurs-generaal aan het Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie, *Parl. St. Kamer* 2014-15, nr. 2435/2, 175.

¹⁷ Voor een uitgebreid overzicht over de verschillende standpunten in de rechtspraak: L. PLUYM, 'Weigering volle adoptie na commercieel laagtechnologisch draagmoederschap', *TJK* 2012/3, 264-269.

¹⁸ Brief Tweede kamer Staatscommissie, *Herijking ouderschap*, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/02/21/brief-tweede-kamer-staatscommissie-herijking-ouderschap.html>.

¹⁹ Art. 475^{quater} BW.

²⁰ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag*, 2013, Intersentia, Antwerpen, 2013, 278 e.v.

²¹ www.just.fgov.be (statistieken).

De Klachtenlijn ontvangt signalen dat dit statuut van pleegvoogdij gebruikt wordt om zorg voor een kind te 'regelen'. In een aantal klachtendossiers merken we dat op een bepaald moment een gezin hier de zorg voor een buitenlands (vakantie)kind opneemt. Ze organiseren dan opvang zonder dit ergens aan te geven of zonder dit op één of andere manier te 'officialiseren'. Soms stellen de ouders en het opvanggezin bepaalde aktes op, zoals een akte van een buitenlandse notaris of een pleegvoogdij-overeenkomst om de opvang een officieel karakter te geven. Hiermee denken ze de opvang goed geregeld te hebben. Maar pas als het (gast)gezin de kinderen wil inschrijven op hun adres of documenten nodig heeft zoals een KIDS-ID, blijkt dat deze opvang helemaal niet zo evident is. Vaak volgt een bericht van de Dienst voor Vreemdelingenzaken dat het kind niet op een wettelijke basis in het land verblijft en levert die een weigering van (verder) verblijf' en 'bevel tot terugbrenging' af. Na vele jaren in België, moet het kind terug.

3.3. Onderzoek naar de beleving van alle betrokken kinderen

We vragen onderzoek naar de behoeften van adoptiekinderen over onder andere hun recht op informatie. Welke ondersteuning en begeleiding vragen ze? Wat moet anders geregeld worden? We vonden zelf geen wetenschappelijk (belevings)onderzoek terug.

Ook vragen we aandacht voor een andere groep kinderen die nu onderbelicht blijft. Hoe gaan de andere kinderen uit het gezin om met hun geadopteerde broer of zus?

Daarnaast kan het zinvol zijn om adoptiekinderen evenzeer te betrekken bij de evaluatie van de bestaande screening, bemiddeling en nazorg. Net zoals nu in de praktijk gebeurt door de adoptiediensten en het Steunpunt Adoptie die polsen naar de tevredenheid bij kandidaat-adoptieouders (hoorzitting van 18 maart 2015).